

פניני קודש

לאור תורתו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

יצא לאור על ידי מערכת "מסילות באור החסידות" שע"י מכון אור הצפון דחסידי בעלזא

א ווארט אויף יום טוב

"כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית" הוראה על נצחון היצר הרע על ידי עסק התורה

ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט, יז).

בגמרא (שבת פח, א): "מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית, ואמר להם, אם אתם מקבלים התורה מוטב, ואם לאו, שם תהא קבורתכם".

יש לפרש בדרך רמז בהקדם מה שמצינו בדברי רז"ל, שהעצה המובחרת ביותר כנגד היצר הרע היא על ידי עסק התורה הקדושה, "בראתי יצר הרע ובראתי לו תורה תבלין, ואם אתם עוסקים בתורה אין אתם נמסרים בידו" (קידושין ל, א), "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש, אם אבן הוא נימוח, אם ברזל הוא מתפוצץ" (סו).

אמנם, אם אינו עוסק בתורה, אזי יש לו עצה להתגבר על היצר הרע על ידי הזכרת יום המיתה, כמו שאמרו רז"ל (ברכות ה, א): "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע... אם נצחו מוטב, ואם לאו, יעסוק בתורה... אם נצחו מוטב, ואם לאו, יקרא קריאת שמע... אם נצחו מוטב, ואם לאו, יזכיר לו יום המיתה".

זהו הפירוש: "כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית", כי "הר" הוא כינוי ליצר הרע ("צדיקים נדמה להם [היצר הרע] כהר גבוה". סוכה נב, א), שהקב"ה כפה את היצר הרע על בני ישראל, ואמר להם: "אם אתם מקבלים את התורה, מוטב", כי תוכלו להתגבר על היצר הרע באמצעות עסק התורה, "ואם לאו", אם לא תקבלו את התורה, "שם תהא קבורתכם", תצטרכו להשתמש עם העצה של הזכרת המיתה והקבורה, שעצה זו אינה רצויה לכתחילה כלל וכלל, לפי שהיא עלולה להביא לידי עצבות ומירות ח"ו.

(ליל חג השבועות תשל)

משה רבינו עלה ונתעלה למדריגת האמונה הנעלית שגם הדינים הם חסדים ורחמים מאתו יתברך

ומשה עלה אל האלקים ויקרא אליו ה' מן ההר לאמר וגו' (שמות יט, ג).

יש לפרש בהקדם דברי האלשיך הקדוש על הפסוק (דברים ו, ד): "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד", שהתכלית היא שהאדם יאמין ויבטח בהש"ת בזמני דין כמו בזמני חסד, ובזמני חשכה כמו בזמני אורה, וידע נאמנה שכל המצבים הם רחמים וחסדים מאתו ית"ש, כי מאתו לא תצא הרעות.

זהו: "שמע ישראל", כי על"ן להתאזר באמונה שהן "הוי"ה" מדת הרחמים והן "אלקינו" מדת הדין, הכל הוא "הוי"ה אחד" - רחמים וחסדים מאתו יתברך.

א ווארט אויף די פרשה

נשיאת ראש - על ידי ענוה והכנעה

נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם למשפחותם וגו' (במדבר ד, כב).

בספר הקדוש "נועם אלימלך" (כאן) מדקדק, מדוע בסוף פרשת במדבר (ד, ב) נאמר: "נשא את ראש בני קהת מתוך בני לוי למשפחותם לבית אבותם", ואילו כאן נאמר להיפך: "נשא את ראש בני גרשון... לבית אבותם למשפחותם".

ויבאר על פי שלש הקדמות יקרות מפז:

- א. לנשיאת ראש זוכים על ידי ענוה והכנעה, כמו שאמרו בוהר הקדוש (ח"ג קסח, א): "מאן דאיהו זעיר איהו רב".
- ב. לענוה והכנעה ניתן לזכות בשתי דרכים: א. על ידי עסק התורה הקדושה, כמו ששינו במשנה (אבות פ"ו מ"א): "כל העוסק בתורה לשמה זוכה... ומלבשתו ענוה ויראה". ב. על ידי שבני ישראל מעריכים את עצמם כנגד האבות הקדושים (כמאמר ה"תנא דבי אליהו רבה" [פרק כה]: "כל אחד ואחד מישראל חייב לומר מתי יגיעו מעשי למעשי אבותי אברהם יצחק ויעקב"), והם באים להכרה שאין ערך למעשיהם ביחס למעשי האבות הקדושים (ראה "אמרי יהודה" פר' עקב ד"ה רק).
- ג. כשאדם מתבונן בשפלות עצמו עליו לדעת שהסתכלות זו היא רק כלפי עצמו, אבל על אחרים אסור לו להסתכל באופן כזה, אלא אדרבה "שנראה כל אחד מעלת חברינו ולא חסרונם" (מתוך תפלת הרבי ר' אלימלך ז"ל).

הוראה זו ספונה במאמר הקב"ה לבני ישראל בעשרת הדברות (שמות כ, א): "אנכי הוי"ה אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים", ש"לפי שנגלה בים כגבור מלחמה" בבחינת דין, "ונגלה כאן כזקן מלא רחמים" בבחינת חסד (רש"י). משום כך כללם בחדא מחתא: "אנכי הוי"ה" (כזקן מלא רחמים) "אלקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים" (כגבור מלחמה), כדי להורות כאמור ש"הוי"ה אלקינו הוי"ה אחד".

זהו פירוש הכתוב: "ומשה עלה אל האלקים" - משה רבינו עלה ונתעלה לשלימות האמונה בה', עד כדי שגם במצב של גבורות ("אל האלקים") האמין בכל לב שהגבורות אינם אלא לבושים, ולאמתו של דבר "ויקרא אליו הוי"ה מן ההר לאמר" - בתוכם טמונים רחמים וחסדים ("הוי"ה") ואמירה רכה ("לאמר").

(ליל חג השבועות תשמו)

הקדמת נעשה לנשמע - מחמת היראה הנעלית שהושפעה עליהם

כתפוח בעצי היער כן דודי בין הבנים (שיר השירים ב, ג).

חז"ל דרשו (שבת פח, א): "למה נמשלו ישראל לתפוח, לומר לך, מה תפוח זה פריו קודם לעליו אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע".

עוד אמרו רז"ל (סו): "אמר רבי אלעזר, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, יצתה בת קול ואמרה להן 'מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו'".

יש לפרש, הדנה תכלית התורה היא להגיע על ידה ליראת הבורא ב"ה ולעבדו "בגין דאיהו רב ושלטי עיקרא ושרשא דכל עלמין" (זוה"ק ח"א יא, ב), כמו שכתוב (דברים יד, כג): "למען תלמד ליראה את ה' אלקיך", וכמו ששינו (אבות פ"ג מ"ז): "אם אין חכמה אין יראה". נמצא, שהתורה היא הכנה ליראה, והיראה היא התכלית.

והנה, בעצם הקריבה לפני הר סיני זכו בני ישראל למדריגת היראה הנעלית עוד קודם שקבלו את התורה (ועל כך אומרים בהגדה: "אילו קרבנו לפני הר סיני ולא נתן לנו את התורה דינו"), כמו דכתיב (שמות יט, טז): "ויחרד כל העם אשר במחנה". ומצד יראה נעלית זו שאפפה אותם הסכימו לעשות כל מה שיצוה להם הבורא, ולכן הקדימו "נעשה" ל"נשמע".

זהו פשר הבת קול שיצאה בשעת אמירת "נעשה ונשמע": "מי גילה לבני רז זה שמלאכי השרת משתמשין בו", שהרי מלאכי מעלה זוכים למדריגת היראה הנעלית על אף שלא קבלו את התורה (כמו שאומרים בתפלה: "זכולם עושים באימה ובידא רצון קוניהם"), וכמו כן בני ישראל זכו ליראה זו קודם שקבלו את התורה והמצוות בפועל.

זהו האמור: "מה תפוח זה פריו קודם לעליו", כי העלים הם ההכנה לפר, והפרי הוא המטרה עצמו שעבורו נטעו את האילן, ואצל התפוח המטרה (פרי) קודמת להכנה (עליו), "אף ישראל הקדימו נעשה לנשמע" מחמת גודל יראתם, ונמצא שזכו לתכלית (יראה) קודם ההכנה (תורה). (ליל חג השבועות תשלא)

והנה איתא במדרש (במדבר רבה ו, א): "אף על פי שגרשון בכור ומצינו שבכל מקום חלק הכתוב כבוד לכבוד, [עם זאת] לפי שהיה קהת טוען הארון - ששם התורה - הקדימו הכתוב, והרי שלבני קהת היה יתרון על בני גרשון בכך שהיה להם כח התורה.

מעתה יבוארו הכתובים באר-היטב:

"נשא את ראש בני קהת" בני קהת יזכו לנשיאת ראש ללא כל תנאי, כי מאחר שהם עוסקים בתורה הם זוכים לענוה (כ"ל אות ב), ועל ידי ענוה הם זוכים לנשיאת ראש (כ"ל אות א), ואולם, מחשבת הענוה צריכה להיות אצל כל אחד כלפי עצמו, ואילו על חבריהם יסתכלו בהערכה רבה מחמת שהם "למשפחותם" ממשפחות בני לוי שהם מצויינים בתורה וביראת שמים (כ"ל אות ג), ואולם, לאחר שיתבוננו בגדלות "משפחותם" עליהם להשמר שהתבוננות זו לא תביא אותם בעצמם לידי גאווה, ושמירה זו היא על ידי "לבית אבותם" - שיעריכו את עצמם כנגד האבות.

ואילו בני גרשון אינם בני-תורה כמו בני קהת, ולכן אצלם כתבה התורה: "נשא את ראש בני גרשון גם הם לבית אבותם", שיעריכו את עצמם כנגד האבות, ומתוך כך יבואו לידי ענוה, ועל ידי ענוה יזכו לנשיאת ראש. אולם, מחשבה זו צריכה להיות רק אצל כל אחד כלפי עצמו, אבל כלפי חבריהם יסתכלו בהסתכלות של גדלות, שיש להם ערך וחשיבות מיוחדת מצד "למשפחותם" - מחמת היותם ממשפחות בני לוי.

(סעודה א' פר' נשא תשנו)

לחג השבועות

פעם התעכב כ"ק מרן מהר"ש זי"ע מלהיכנס לתפלת שחרית בבוקרו של חג השבועות. לאחר זמן רב בקשו החסידים מאמו של כ"ק מרן זי"ע, הרבנית רבקה הענא ע"ה, שתכנס לבדוק את סיבת איחורו.

בהיכנסה אל הקודש ננער מרן משרעפיו, ואנחה יצאה מלבו הטהור, ופתח וסיפר:

לפני אלף שנים היתה "עת רצון" גדולה ביותר, והגיע המועד בו היה צריך להתגלות משיח צדקנו, ובאותו דור חי צדיק וחכם מופלג – שיהיה כרב באחת העיירות – שהיה ראוי להיות משיח, והועידוהו לתפקיד המרומם והנעלה.

ביקש השטן שיתנו לו אפשרות לנסות את אותו רב וחכם, כדי לבחון אם באמת ראוי הוא להיות משיח או לא, והסכימו על ידו.

יד השטן לעולם בדמות אשה, והחלה להרצות בפני הלומדים את חידושיה על הש"ס, ועד מהרה יצאה שמועה על למדנית מופלגת המחודשת חידושים גאוניים לאמיתיה של תורה המאירים ושמהים כנתינתם מסיני, ובכל מקום בואה היו חכמי העיר באים לאכסנייתה לטטוח בפניה את קושיותיהם ולשמעו את חידושיה.

כאשר הגיעה הלמדנית לעירו של אותו רב, החלו רבים לנהור לאכסנייתה, והיא פלטה מפיה כבדרך אגב, שאם יבוא רב העיר לכאן, תשמיע בפניו חידושי תורה שלא שמעתם און מעולם.

הלומדים החלו להפציר ברב העיר לילך לאכסנייתה, אולם, לא היה ניחא ליה לילך לדבר בלימוד עם אשה, אך, משגברו ההפצרות הלך לאכסנייתה לשמוע את חידושיה המופלגים, והיא החלה תיכף לשפוך חידושים וגילויים בנגלה ובנסתר, כשכל הנמצאים משתוממים ומשתאים מחידושיה והברקותיה שאין בדומה להם.

לאחר מכן ביקשה מכולם לצאת, כי יש לה דבר-דבר-דבר עם הרב, משום שברצונה לגלות לו דברים שלא ניתנו לגלות כי אם לבני עלייה מיוחדים. יצאו כולם, ונשארה היא לבדה עם הרב בחדר אחד, ובכך נכשל באיסור יחוד רח"ל. אדהכי והכי פרחו ונעלמה לה האשה, והרב הלך לקונו ולבכות בתשובה וחרטה על שנכשל בעבירה רח"ל.

עלה השטן למעלה ושמח בכך שהצליח להכשיל את הרב הנ"ל באיסור יחוד, וממילא אינו ראוי להיות משיח, ובכך נמנעה גאולתן של ישראל. הפטיר כ"ק מרן זי"ע:

"אף עתה היתה 'עת רצון' כזו, והיה ניתן לפעול עבור גאולתן של ישראל. אולם, עכשיו החליטו משמים לדחות את המועד, ולכן עגמה נפשי ביותר".

"אולם", סיים מרן זי"ע, "אף על פי כן אין להתרשל ח"ו, ויש להתחזק ולהיכנס לבית המדרש להתפלל עם הציבור". ובאמרו זאת קם ממקומו ונכנס לתפלת שחרית.

"כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית" כדי שיהיו "מצווים ועושים"

ויתיצבו בתחתית ההר (שמות יט, ז).

בגמרא (שבת פח, א): "מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית... אמר רב אחא בר יעקב, מכאן מודעה רבה לאורייתא, אמר רבא, אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש".

איתא בגמרא (קידושין לא, א): "אמר רבי חנינא, גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה". וביאר הריטב"א טעם הדבר: "זה שטן מקטרגו כשהוא מצווה, וזה אין שטן מקטרגו, ולפום צערא אגרא".

דהיינו, הסיבה מדוע "מצווה ועושה" גדול יותר מ"אינו מצווה ועושה" היא, כי כשהוא מצווה ועושה יש לו התנגדות גדולה מצד היצר הרע, וכשהוא מתגבר על ההתנגדות ועוסק בתורה ומצוות כדבעי, הריהו גורם תענוג ונחת רוח גדול להש"ת.

מהאי טעמא הקדימו ישראל נעשה לנשמע, כי רצו לקיים המצוות קודם שיצטוו, כדי שלא תהא להם התנגדות גדולה כל-כך מצד היצר הרע, ואולם, "כפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית", "הר" הוא כינוי ליצר הרע ("צדיקים נדמה להם [היצר הרע] כהר גבוה". סוכה נב, א), והקב"ה נתן להם את התורה (כדי שיהיו מצווים ועושים), ונתן להם יחד עמה את היצר הרע, כדי שילחמו עמו ויתגברו עליו.

על כך אמר רבי אחא בר יעקב: "מכאן מודעה רבה לאורייתא", כי אם יתבעו אותם על שלא עסקו בתורה ובמצוות, יוכלו להשיב תשובה ברורה, שאם היו "אינם מצווים ועושים" לא היה היצר הרע טורדם, והיה עולה בידם לעסוק בתורה ומצוות ללא מכשול, אבל עתה שניתנה להם התורה, והם "מצווים ועושים", היצר הרע טורדם ונלחם מהם, ואין הם מצליחים להתגבר עליו ולהתמודד כנגדו.

והנה, ענין זה של "גדול המצווה ועושה יותר ממי שאינו מצווה ועושה" הוא רק בדאורייתא, אבל במצוות דרבנן לא נאמר כלל זה, שהרי מבואר בגמרא (בבא קמא פז, א): "אמר רב יוסף, מריש הוה אמינא מאן דאמר הלכה כרבי יהודה דאמר סומא פטור מן המצות קא עבידנא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא, דלא מפקדינא וקא עבידנא מצוות, והשתא דשמעית להא דרבי חנינא דאמר רבי חנינא גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה, מאן דאמר לי אין הלכה כרבי יהודה עבידנא יומא טבא לרבנן, מאי טעמא, דכי מפקדינא אית לי אגרא טפ"ל".

ולכאורה קשה, הרי גם רבי יהודה מודה שסומא חייב במצוות מדרבנן (תוספות עירובין צו, א), ואם כן, רב יוסף הוא "מצווה ועושה" מדרבנן, ומדוע החשיב את עצמו כמי שאינו מצווה ועושה". אלא בהכרח צריך לומר, שהחילוק בין מצווה ועושה לאינו מצווה ועושה הוא רק בדאורייתא ולא בדרבנן, ולפי דברי הריטב"א הנ"ל הביאור בזה הוא, שרק בדאורייתא אמרין שמצווה ועושה יצרו טורדו, ואינו מצווה ועושה אין יצרו טורדו, ואילו בדרבנן גם במצווה ועושה אין התנגדות גדולה כל-כך.

מעתה יומתקו לחיך דברי רבא: "אף על פי כן הדור קבלוה בימי אחשוורוש", כי בימי אחשוורוש קבלו את המצווה הראשונה דרבנן (-מקרא מגילה ושאר מצוות היום), והרי במצוות דרבנן אין התנגדות גדולה כל-כך כמו בדאורייתא, וממילא יש להם עצה כנגד היצר הרע, להקפיד ביותרת ההקפדה על מצוות דרבנן וגדרים וסייגים שלהם, שהתנגדות היצר על כך אינה גדולה כל-כך, ומתוך קיום ושמירת מצוות אלו יוקל להם להתמודד כנגד היצר הרע גם בתורה ומצוות דאורייתא.

תודותינו וברכותינו לאלו שתרמו להוצאת הגיליון

ברכת מזל טוב מעומקא דליבא
אל מעי"כ כהן שדעתו יפה, טוב ומטיב לכל
הרה"ג ר' **שלמה מאיר גרוס** שליט"א
ר"מ בישיבתנו הקי "צור יעקב", מראשי מכון אור הצפון
לרגל שמחת לידת הבת למז"ט ובשעתו"מ
יזכה לרוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח
המערכת

סימן טוב ומזל טוב
ברכת מזל טוב חמה ולבבית
אל מעי"כ העסקן הנכבד, פועל ללא לאות למען הפצת וקיום הגיליון "פניני קודש" ו"משנת קודש"
הרה"ח ר' **יוסף לוינגר** שליט"א
לרגל שמחת הולדת בנו נ"י
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
יזכה להכניסו בביתו של אאע"ה בעיתו ובזמנו, ויזכה לראות רוב נחת דקדושה מכל יוצ"ח,
שפע מלוא חופניים ושבע שמחות וכל טוב סלה אמן
המברכים בהוקרה רבה
המערכת

הרה"ח ר' **יהושע נמירובסקי** שליט"א
לרגל שמחת לידת הבת
למז"ט ובשעתו"מ

לרפאות השלימה של
הרה"ג **משה בן חיה שרה**

הרה"ח ר' **צבי הוס** שליט"א
לרגל שמחת אירוסיו בנו
למז"ט ובשעתו"מ

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת **דבורה גיטה** בת הרה"ח **אברהם יהודה הלוי** ע"ה
אשת הרבני המפורא הרה"ג ר' **משה אליהו טרויבע** שליט"א
נפטרה ביום י"כסלו תשפ"ט - ת.ג.צ.ב.ה.

מזל טוב
הרה"ח ר' **יעקב יוסף ברגר** שליט"א
לרגל שמחת לבו בנישואי בנו החתן **משה אליהו** נ"י
עב"ג בת הרה"ח ר' **אהרן שרייבר** שליט"א
למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת
יום ג' עיה"ק ירושלים - 0533-144-244

הרה"ח ר' **אשר זאב לוריא** שליט"א
לרגל שמחת נישואי בנו החתן **שלמה** נ"י
למז"ט ובשעתו"מ
יום ב' נחלת יהודה ירושלים עיה"ק

הרה"ג ר' **משה בר"ע פריד** שליט"א
לרגל שמחת נישואי בנו החתן **אברהם צבי** נ"י
למז"ט ובשעתו"מ
יום ד' נחלת יהודה עיה"ק ירושלים

לעילוי נשמת האשה החשובה
מרת **חיה סאסא** ע"ה בת הרה"ח ר' **אברהם** ז"ל
נפטרה י' סיון תשע"ט
אשת הרה"ח ר' **יעקב נחום לאנג** שליט"א

לעילוי נשמת העסקן הדגול
הרה"ח ר' **אברהם יהודה**
ב"ד **שעיה עקיבא פיינר** ז"ל

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **משה אברהם**
ברה"ח ר' **שלום רייזמן** ז"ל
נלב"ע כ"ח אייר תשע"ד

לעילוי נשמת
הרה"ח ר' **ברוך ב"ר אברהם מרדכי** ז"ל
מרת **ביילא** בת הרה"ח **אהרן זאב** ע"ה
שוורץ